

Snježana Ćirković*

Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet
Srbija

LJILJANA GLIŠOVIĆ: SRBIJA U OGLEDALU NEMAČKE ŠTAMPE: 1987-2006, SLUŽBENI GLASNIK, BEOGRAD, 2011, STR. 332.

UDC 316.774:81'42(430)"1987/2006"(049.3)
327:070.4(497.11:430)"1987/2006"(046)(049.3)
Prikaz

Knjiga Ljiljane Glišović *Srbija u ogledalu nemačke štampe: 1987-2006*, objavljena je u izdanju Službenog glasnika 2011. godine. Ljiljana Glišović je docent na Fakultetu političkih nauka u Beogradu. Studije germanistike završila je na Filološkom fakultetu u Beogradu i na Humboltovom univerzitetu u Berlinu. Magistrirala je na Filološkom fakultetu, a doktorirala na Fakultetu političkih nauka u Beogradu na temu *Jezik, mediji i politika: tretman Srbije u nemačkoj štampi pre i posle promene vlasti u Srbiji oktobra 2000. g.*

Knjiga *Srbija u ogledalu nemačke štampe: 1987-2006* bavi se istraživanjem tretmana Srbije u nemačkoj štampi u periodu od 1987–2006. sa aspekta jezika, medija i politike. Podeljena je na šest tematskih celina.

1. Uvod

U uvodnom delu knjige predstavljeni su predmet i ciljevi istraživanja. Autorka navodi da je „istraživanje podeljeno u dva vremenska perioda kako bi se pretpostavljena, negativna, jednodimenzionalna slika o Srbiji i konstrukcija Srbije kao slike neprijatelja u periodu do 2000. godine poredila sa slikom nakon promene vlasti, oktobra 2000. godine, odnosno kako je nemačka štampa reagovala na promenjenu političku situaciju u Srbiji, kako je percipirala procese demokratizacije, da li je došlo do dekonstruisanja negativne slike o Srbiji, i najzad, da li se u kriznim situacijama ona ponovo konstruisala potvrđivanjem teze o dugotrajnosti stereotipa i njihovom ponovnom aktiviranju u kriznim vremenima, imajući u vidu sva događanja u Srbiji u

* Univerzitet u Beogradu, Filološki fakultet, Katedra za germanistiku, Studentski trg 3, 11000 Beograd, elektronska pošta snjezana.cirkovic@fil.bg.ac.rs

periodu od 2000. do 2006. godine" (str. 12). Centralno pitanje istraživanja jeste to kojim novinarskim sredstvima je građena slika Srbije kao neprijatelja.

2. Teorijsko-metodološki okvir istraživanja

U drugom delu knjige predstavljen je teorijsko-metodološki okvir istraživanja. Autorka sagledava odnos medija i politike, njihov međusobni uticaj, zaključujući da su mediji postali dominantniji od politike. Lj. Glišović dalje obrazlaže teoriju konstruktivizma, koja čini referentni okvir za objašnjenje i razumevanje medijski proizvedenih stvarnosti. U ovom poglavlju data su objašnjenja vezana za osnovne pojmove koji se odnose na tretman Srbije u nemačkoj štampi, kao što su: predrasuda, stereotip, slika neprijatelja. Naučne metode korišćene za analizu tretmana Srbije u nemačkoj štampi su analiza sadržaja i analiza diskursa.

3. Identitet i profil vodećih nemačkih štampanih medija

U trećem poglavlju predstavljeni su vodeći nemački štampani mediji, i to dnevne novine *Frankfurter algemajne cajtung (FAZ)*, *Ziddojče cajtung (SZ)*, *Frankfurter rundšau (FR)*, *Tagescajtung (taz)*, kao i nedeljnik *Špigel*, sa posebnim osvrtom na mesto *Špigla* u istraživačkom novinarstvu u Nemačkoj, kao i na njegov sveukupan društveni uticaj.

4. Analiza tretmana Srbije u nemačkim dnevnim novinama

U ovom poglavlju analizira se tretman Srbije u nemačkoj dnevnoj štampi. On obuhvata prikaz relevantnih istraživanja o pisanju nemačke nadregionalne dnevne štampe, dopunjen analizama nemačke dnevne štampe, na uzorku od oktobra 2000, marta 2003. i marta 2006. godine.

5. Analiza tretmana Srbije u njuz-magazinu *Špigl*

U petom delu analiziran je tretman Srbije u njuz-magazinu *Špigel* u periodu od 1987. do promene vlasti u Srbiji, oktobra 2000, a potom tretman Srbije posle promene vlasti od 2000. do 2006, imajući u vidu sva zbivanja na političkoj sceni Srbije u navedenom periodu.

6. Rezultati istraživanja i zaključna razmatranja

Šesto poglavlje donosi rezultate istraživanja i zaključna razmatranja. Autorka zaključuje da je analiza tretmana Srbije u nemačkoj štampi od 1987. do 2006. pokazala da su negativan stav prema Srbiji nemački mediji počeli da zauzimaju još pre početka rata u Sloveniji i Hrvatskoj. Izveštavanje o ratu u BiH produžetak je takvog stava koji će kulminirati u vreme NATO agresije na SR Jugoslaviju: „Potvrđena je hipoteza o konstruisanju slike neprijatelja o Srbiji pre početka oružanih sukoba na teritoriji nekadašnje Jugoslavije, cenzuri za vreme studentskih i građanskih protesta 1996/97, dekonstruisanju posle promene vlasti 5. oktobra 2000. i ponovnom konstruisanju slike neprijatelja o Srbiji u kriznim situacijama posle petooktobarske promene vlasti.“ (str. 293)

Analiza sadržaja i analiza diskursa njuz-magazina *Špigl* i najuticajnijih nemačkih nadregionalnih dnevnih novina, *Frankfurter algemajne cajtung (FAZ)*, *Ziddojče cajtung (SZ)*, *Frankfurter rundšau (FR)* i *Tagescajtung (TAZ)*, pokazuje da je slika Srbije kao neprijatelja konstruisana ukrštanjem tematskog i formalnog nivoa na „ideološko-političkoj, antropološko-kulturološkoj i etnopsihološkoj ravni“ (str. 293). Autorka dalje objašnjava na koji način je građena slika Srbije kao neprijatelja. Na tematskom nivou ona je stvarana stereotipima o Srbiji u okviru šireg balkanističkog diskursa, polarizovanim izveštavanjem, paradigmom o sukobu civilizacija, nediferenciranom upotrebom pojmova Jugoslavija i Srbija, analogijama sa nacističkom Nemačkom. Na formalnom nivou građena je verbalnim sredstvima na morfološkom, sintaksičkom i semantičkom nivou i paraverbalnim sredstvima, fotografijom, karikaturom, odnosom teksta i fotografije.

Lj. Glišović navodi da se u ovom radu nije bavila istraživanjem uticaja medija na potencijalne promene stavova recipijenata, kao ni ispitivanjem kauzalne veze između tehnika i sredstava kojima je građena slika Srbije kao neprijatelja u nemačkoj štampi i ponašanja Nemačke prema Srbiji u vreme neposredno pre i za vreme rata na tlu Jugoslavije koje je rezultiralo, između ostalog, zahtevom za vojnom intervencijom protiv Srbije.

Knjiga Lj. Glišović na objektivan način, detaljno i pregledno prikazuje tretman Srbije u nemačkoj štampi, i predstavlja dobru polaznu osnovu za buduća istraživanja. U knjizi se ne daju konačni odgovori, već se otvara prostor za dalju interpretaciju i postavljanje novih pitanja.

Rad primljen: 15. septembar 2011.
Ispravka rukopisa dostavljena: 25. septembar 2011.
Rad prihvaćen: 10. oktobar 2011.